

Els estudis de comunicació a Catalunya

Marta Civil i Serra
Núria Reguero i Jiménez

Institut de la Comunicació de la
Universitat Autònoma de Barcelona (InCom-UAB)

Els anys 2009 i 2010 les polítiques universitàries a Catalunya i a Espanya han estat marcades per la culminació de la reforma docent per a l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). El capítol analitza l'oferta de graus, màsters oficials i estudis de doctorat en comunicació a Catalunya, durant el curs 2010–2011, just quan les antigues llicenciatures es troben en procés d'extinció. Les autores també valoren, a manera de context, la normativa per la qual s'està implantant l'Espai Europeu d'Educació Superior als 47 països que en formen part, sense oblidar com pot influir la crisi econòmica internacional en la planificació universitària a Catalunya, amb l'anunci, entre altres mesures, de la congelació de les convocatòries previstes de noves places docents.

Durant el bienni 2009–2010, disset institucions educatives vinculades a les universitats de Catalunya imparteixen estudis de comunicació oficials i homologats

1. Introducció

La complexitat del panorama educatiu, durant el bienni 2009–2010, amb la convivència de l'antic sistema de llicenciatures i la implantació del nou model europeu, ha motivat que en aquesta edició de l'*Informe* tractem els estudis de comunicació a Catalunya, per primera vegada, en un capítol independent respecte de l'estat de la recerca en comunicació al nostre país.

Per poder aproximar-nos al nostre objecte d'estudi, aquest capítol s'estructura en quatre apartats principals. La primera part tracta de la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), conegut també com a Pla de Bolonya, les principals novetats respecte els models educatius anteriors i els canvis més destacats del bienni 2009–2010 en política universitària europea. La declaració de Budapest i Viena, aprovada el març de 2010 durant la presidència espanyola de la Unió Europea, confirma la necessitat d'iniciar un nou període de consolidació de les reformes educatives durant la propera dècada, en el marc de l'estratègia Europa 2020, que defensa un "creixement intel·ligent, sostenible i integrador".

Un segon apartat analitza la implantació de l'EEES a Catalunya, i dibuixa un mapa de l'evolució dels estudis de comunicació respecte del bienni 2007–2008, les llicenciatures que s'extingeixen, els graus, els màsters oficials i propis i els estudis de doctorat que protagonitzen l'oferta educativa del curs 2010–2011. Deixem fora d'aquesta anàlisi, però, els estudis no reglats.

Les conclusions es presenten en un tercer apartat, assenyalant el que considerem que són els punts més forts i més febles del sistema educatiu actual i quins són també, al nostre entendre, els temes que encara estan pendents de resoldre.

Finalment, a mode d'annex, el capítol es tanca amb un directori de les disset institucions educatives vinculades a les dotze universitats de Catalunya on s'imparteixen estudis de comunicació oficials i homologats.

2. Les polítiques universitàries a Europa (2009–2010): culminació de més d'una dècada de canvis

2.1. Europa: antecedents i implantació d'un nou sistema universitari

L'origen de l'actual Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) es remunta al 18 de setembre de 1988. Coincidint amb la celebració dels 900 anys de la fundació de la Universitat de Bolonya, rectors de diverses universitats europees aproven la *Magna charta universitatum*,¹ considerada una carta d'intencions per afrontar el nou mil·lenni creant un sistema educatiu cohesionat, com a garantia de desenvolupament cultural,

1. Font: www.webcitation.org/5z4QXaKQ6 [Consulta: febrer de 2011].

científic i tècnic. Es tractava, també, de traçar una estratègia europea per competir amb el sistema educatiu d'excel·lència nord-americà.

Deu anys més tard, el 25 de maig de 1998, els ministres d'educació d'Alemanya, França, Itàlia i el Regne Unit signen la Declaració de la Sorbona a París: "L'Europa que estem construint no és tan sols la de l'euro, els bancs i l'economia; també ha de ser una Europa del coneixement".² El procés continua amb la Declaració de Bolonya, el 19 de juny de 1999, que marca les directrius sobre quin model educatiu es vol. És llavors quan s'aprova el calendari del seu desplegament fins a la seva completa implantació l'any 2010. En línies generals suposa un canvi de metodologia educativa, per fer-la compatible entre tots els 47 estats membres; es reestructuren els estudis i es proposa un pla d'internacionalització. A partir d'aquest moment, també s'impliquen com a actors en el procés la Comissió Europea, el Consell d'Europa i associacions d'universitats, rectors i estudiants (EURYDICE, 2010: 11; CROSIER, et al., 2010).

De 1999 a 2009 es viu una etapa intensa de reunions biennals (Praga 2003, Bergen 2005, Londres 2007, Lovaina/Lovaina la Nova 2009), per debatre i acordar els detalls del desplegament, a partir de set eixos principals: mobilitat dels estudiants, docents, investigadors i personal d'administració i serveis; un sistema educatiu format per dos cicles (grau i màster, que inclou la possibilitat de doctorat) i un catàleg obert de titulacions; dimensió social de l'educació, amb igualtat d'oportunitats; aprenentatge al llarg de la vida; creació d'un sistema estàndard de crèdits (European Credit Transfer System, ECTS); cooperació europea en el control de qualitat, i finalment el concepte de l'Europa del coneixement.³ Durant aquesta dècada, els governs han d'aprovar noves reformes legislatives en educació que permetin adequar-se als compromisos adquirits. La transició educativa ha estat complexa, sovint amb desacords entre els actors implicats. No s'ha posat tant en qüestió si és adequat implantar un Espai Europeu d'Educació Superior, sinó de quina manera i amb quins recursos cal fer-ho, tenint en compte el context de crisi econòmica internacional.

L'any 2009 marca un punt d'inflexió en el procés: és la fi de la transició educativa i l'entrada en vigor d'un sistema educatiu europeu unificat, que fa realitat l'article 149 de Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea, de contribuir "al desenvolupament d'una educació de qualitat fomentant la cooperació entre els estats membres".⁴

La declaració de Budapest i Viena, aprovada el març de 2010 durant la presidència espanyola de la Unió Europea, suposa la presentació oficial de l'Àrea Europea d'Educació Superior, l'organisme que s'encarregarà de la consolidació de les reformes educatives durant la propera dècada, en el marc de l'estratègia Europa 2020, per assolir un "creixement intel·ligent, sostenible i integrador".

2.2. Espanya: l'Estratègia Universitat 2015 i els primers Campus d'Excel·lència Internacional

A Espanya, tenia les competències en educació superior, recerca i innovació, a l'inici del bienni 2009–2010, el Ministeri de Ciència i Innovació. La ministra Cristina Garmendia havia liderat, durant la

La transició educativa ha estat complexa, sovint amb desacords entre els actors implicats. No s'ha posat tant en qüestió si és adequat implantar un Espai Europeu d'Educació Superior, sinó de quina manera i amb quins recursos cal fer-ho

2. Declaració de la Sorbona (1998: 1) [En línia]. www.webcitation.org/5z4QaODbS [Consulta: febrer de 2011].

3. Per a una informació més detallada sobre l'Espai Europeu d'Educació Superior vegeu European Higher Education Area (www.ehea.info), Benelux Bologna Secretariat (www.ond.vlaanderen.be), Qué Es Bolonia, del Ministeri d'Educació (www.queesbolonia.es), Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya (www.webcitation.org/5z4Qeao2d) i la web de la UAB sobre Bolonya (www.uab.cat/bolonya) [Consultes: març de 2011].

4. Font: www.webcitation.org/5z4R8UQy6 [Consulta: març de 2011].

La reforma dels estudis superiors també ha afectat les proves d'accés a la universitat (PAU)

tardor de 2008, la iniciativa Estratègia Universitat 2015, encaminada a la “modernització de les universitats espanyoles, mitjançant la promoció de la qualitat i l’excel·lència en formació i investigació, la internacionalització del sistema universitari i la seva implicació en el canvi econòmic basat en el coneixement i en la millora de la innovació” (GOBIERNO DE ESPAÑA, 2009: 7). Després d’un període de consulta pública, dirigida especialment a comunitats autònomes, universitats i agents socials per consensuar el contingut, el document va ser aprovat finalment pel Consell de Ministres, el 30 de gener de 2009.

Amb la remodelació del govern de José Luis Rodríguez Zapatero, l’abril de 2009, les competències d’educació superior tornen al Ministri d’Educació, amb l’extrektor de la Universidad Autónoma de Madrid, Ángel Gabilondo, com a nou ministre d’Educació.

En síntesi, l’Estratègia Universitat 2015⁵ es planteja tres objectius principals:

- a) “Una universitat compromesa amb la societat i directament implicada en el procés de transformació social i econòmica d’Espanya.
- b) “Una universitat internacionalitzada i competitiva i amb reconeixement internacional.
- c) “Un sistema universitari més diferenciat i especialitzat en funció de les seves particularitats i fortaleeses.”

Per dur a terme aquesta política, el document proposa desenvolupar acords legislatius (com l’Estatut de l’estudiant o l’Estatut del personal docent i investigador), programes per reforçar les funcions de les universitats, o establir una col·laboració permanent amb les comunitats autònomes.

Com a tema destacat cal assenyalar que el maig de 2011, coincidint amb el tancament d’aquest capítol, el Congrés dels Diputats aprovava la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, que proposa una carrera científica estable, basada en mèrits, facilita la mobilitat dels investigadors, promou la innovació i transferència del coneixement al sector empresarial i a la societat, i preveu un canvi de sistema productiu, en substitució de la Llei 13/86 de foment i coordinació general de la investigació científica i tècnica (BOE, 18-04-1986). El text, aprovat després de dos anys de consultes, ha permès arribar a un cert consens polític —tot i que les esmenes que venien del Senat van obtenir els vots en contra d’Izquierda Unida, Iniciativa per Catalunya Verds i Unión Progreso y Democracia—,⁶ però, en canvi, no ha assolit el consens de la comunitat científica catalana i espanyola.⁷

La reforma dels estudis superiors també ha afectat les proves d’accés a la universitat (PAU). L’aprovació del Reial decret 558/2010 del 7 de maig⁸ estableix per al curs 2010–2011 una nova selectivitat més especialitzada i flexible que podran realitzar també els alumnes de cicles formatius de grau superior (CFGs). Les noves proves d’accés constaran de dues parts: una general, formada per quatre exàmens obligatoris —un menys que amb la normativa anterior— i una d’específica tipus test que faran voluntàriament els estudiants que desitgin pujar nota. Aquesta darrera

5. Font: www.webcitation.org/5z4RAcnBN [Consulta: febrer de 2011].

6. Font: Ara (www.webcitation.org/5z4RUkrx5) [Consulta: 12 de maig de 2011].

7. Per ampliar informació sobre la Llei de la ciència, vegeu el capítol “La recerca en comunicació a Catalunya. Estat de la qüestió”, a la tercera part d’aquest mateix informe.

8. Reial decret 558/2010 del 7 de maig, que modifica el Reial decret 1892/2008, de 14 de novembre, pel qual es regulen les condicions d’accés als ensenyaments oficials de la titulació universitària i els procediments d’admissió a les universitats públiques espanyoles [En línia]. www.webcitation.org/5z4RazP86 [Consulta: febrer de 2011].

part la podran realitzar també els alumnes de CFGC (en possessió d'un títol de Tècnic Superior, Tècnic Superior d'Arts Plàstiques i Disseny i Tècnic Esportiu Superior) per millorar la nota de admissió en el cas que el nombre de sol·licituds sigui superior al de places ofertes per la universitat. Els sindicats d'estudiants han rebut amb crítiques aquestes mesures i s'han mobilitzat per exigir-ne la rectificació al Ministeri d'Educació.⁹

2.3. Catalunya: unes universitats més eficients, de qualitat i internacionalitzades

Tal com es descriu en el capítol dedicat a la recerca d'aquest mateix informe, les polítiques universitàries a Catalunya estan marcades pel desplegament del Pacte Nacional de Recerca i Innovació (PNRI), signat la tardor de 2008, i per l'aprovació del Pla de Recerca i Innovació 2010–2013,¹⁰ que implica tots els departaments de la Generalitat. En relació amb el Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, el pla estableix: "Aquest departament ha de tenir un paper actiu en la generació de polítiques d'incentivació, promoció i estructuració de la recerca i la innovació en diferents àmbits, especialment l'empresarial i l'universitari, i que afecten totes les àrees d'actuació dels diversos departaments del Govern de Catalunya. A més, ha d'establir sinergies fortes amb altres departaments en què es puguin definir projectes transversals" (GENERALITAT DE CATALUNYA, 2010: 176). El pla també adopta el compromís de revisió del model de finançament universitari.

Amb la reestructuració del govern de la Generalitat, arran de les eleccions al Parlament de Catalunya, el 28 de novembre de 2010, les competències d'universitats i recerca passen a dependre del Departament d'Economia i Coneixement, encapçalat per Andreu Mas-Colell, que fou conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (2000–2003) i secretari general del Consell Europeu de Recerca (2009–2010).

En la compareixença al Parlament de Catalunya de la Comissió d'Ensenyament i Universitats, l'1 de març de 2011, el conseller Mas-Colell va iniciar el discurs parlant de política universitària: "El Govern vol contribuir a fer que les universitats catalanes siguin més eficients, de més qualitat i més internacionalitzades. És sobre aquests tres eixos que desglossaré la nostra política universitària" (MAS-COLELL, 2011: 3).

El mes de febrer de 2011, la Secretaria General d'Universitats de la Generalitat de Catalunya havia anunciat la necessitat de noves mesures econòmiques per al sistema universitari, i la possibilitat de deixar de subvencionar gradualment els alumnes que romanen molt temps inscrits als estudis de primer cicle de forma no justificada, i s'anunciava la política de contenció pressupostària que comportaria la congelació de les convocatòries previstes de noves places docents i una racionalització de l'oferta de màsters (al començament de 2011 se n'impartien prop de 500).¹¹

El mes de febrer de 2011, la Secretaria General d'Universitats de la Generalitat de Catalunya havia anunciat la necessitat de noves mesures econòmiques per al sistema universitari català

9. Font: El País, 9-06-2009 [En línia], www.webcitation.org/5z4RgbyWP; Sindicat d'Estudiants de Catalunya, 17-2-2011 [En línia], www.webcitation.org/5z4SYs2Bb [Consultes: febrer de 2011].

10. Vegeu el capítol "La recerca i els estudis sobre comunicació a Catalunya. Estat de la qüestió (2007–2008)", de l'*Informe de la comunicació a Catalunya 2007–2008*.

11. Els estudis de primer cicle a les universitats públiques són sufragats en prop d'un 90%, de manera que els estudiants paguen poc més de 1.000 euros el curs, quan en realitat suposen més d'11.000 euros de despesa. Font: ABC, 14-2-2011, pàg. 50; El País (suplement Catalunya): 14-2-2011, pàg. 4.; Público 14-2-2011, pàg. 4.

L'adaptació de les universitats al Pla de Bolonya ha significat un nou increment dels estudis de comunicació a Catalunya

3. Els estudis universitaris de comunicació a Catalunya en el marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior

El bienni 2009–2010 ha estat fortament marcat per la culminació de la reforma docent que han dut a terme les universitats a Catalunya i a Espanya per adaptar-se a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES). El procés s'iniciava amb l'aprovació de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la qual es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats (*BOE*, 13–4–2007). Com avançàvem en l'anterior edició de l'*Informe*, aquesta reforma coneguda com a Pla de Bolonya s'encamina a potenciar la mobilitat i l'ocupació dels universitaris europeus gràcies a l'establiment d'una estructura comparable de titulacions. Així mateix, comporta canvis en el mètode docent (vegeu els apartats 3.1 i 3.3 d'aquest mateix capítol). Amb aquest procés es pretén aconseguir l'adaptació del sistema universitari a les necessitats de creixement econòmic i social a Europa.¹²

Pel que fa a l'estructura dels estudis, el curs 2006–2007, aplicant el Reial decret 56/05 dels programes oficials de postgrau, es van començar a impartir els cursos de segon cicle (màster) i el curs acadèmic 2008–2009 es van iniciar les 7 primeres noves titulacions de primer cicle (grau).¹³ La reforma de l'estructura i els plans docents universitaris adaptats al Pla de Bolonya s'ha acabat concretant en una important oferta el curs 2010–2011: 31 graus en l'àmbit de la comunicació social, 30 màsters oficials (el doble que en el període 2007–2008) i 16 estudis de doctorat (amb un volum d'oferta similar al bienni anterior).

Els estudis de tercer cicle (doctorat) hauran d'estar adaptats a la nova normativa —Reial decret 99/2011, de 28 de gener de 2011, pel qual es regulen els ensenyaments oficials de doctorat (*BOE*, 10–02–2011)— abans de l'inici del curs 2013–2014.

3.1. Les noves titulacions de grau i convivència amb les llicenciatures, en procés d'extinció

Els estudis de grau han estat els més afectats pel Pla de Bolonya. En relació al mètode docent, a part d'intentar canviar el mètode tradicional de les classes magistrals, no sempre amb èxit, s'estableixen diferents activitats d'avaluació com a complement o en substitució dels exàmens al final d'un període. Aquestes activitats poden ser, entre d'altres, proves i entrevistes diagnòstiques inicials sobre el coneixement de la matèria, informes de progrés, autoavaluacions de l'estudiant —individuais o en grup—, memòries, elaboració d'assajos o dossiers, presentacions orals o la “carpeta de l'estudiant” —un sistema que atribueix a l'estudiant la responsabilitat de la seva pròpia avaluació continuada del treball dins i fora de les classes—. ¹⁴

L'adaptació de les universitats al Pla de Bolonya ha significat un nou increment dels estudis de comunicació a Catalunya, tal com es pot veure

12. Font: GENERALITAT DE CATALUNYA: “El procés de Bolonya” [En línia]. www.webcitation.org/5zDC19UW9 [Consulta: juny de 2011].

13. Per tal d'adequar els estudis universitaris de Catalunya als requeriments derivats de la Declaració de Bolonya, des del departament competent en matèria d'universitats es va posar en marxa, el curs 2004–2005, un pla pilot d'adaptació de les titulacions. La segona edició es va fer el curs 2005–2006.

14. Font: Universitat Autònoma de Barcelona: “La web de consulta de l'Espai Europeu d'Educació Superior (Bolonya). Activitats d'avaluació” [En línia]. www.webcitation.org/5z4TgieC [Consulta: febrer de 2011].

a la taula 1. Pel que fa a les universitats públiques, el curs 2010–2011 la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)¹⁵ ofereix els tres graus corresponents a les llicenciatures clàssiques de Comunicació Audiovisual, Periodisme, i Publicitat i Relacions Públiques (el curs 2008–2009 només impartia el pla pilot del grau de Publicitat i Relacions Públiques) i deixa d'impartir els estudis de Documentació.

La Universitat de Barcelona (UB) ofereix un nou grau de Cinema i Mitjans —impartit a l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC)—¹⁶ i ha adaptat les llicenciatures de Comunicació Audiovisual, Publicitat i Relacions Públiques, i Documentació —que passa a denominar-se Informació i Documentació.

La Universitat de Girona (UdG) continua oferint el grau de Publicitat i Relacions Públiques i n'ofereix dos de nous: Audiovisual i Multimèdia—impartit a l'Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia (ERAM)—,¹⁷ i Comunicació Cultural.

A les terres de Ponent, la Universitat de Lleida (UdL) ha reformulat la llicenciatura de Comunicació Audiovisual en el grau de Comunicació i Periodisme Audiovisual; mentre que a Tarragona, la Universitat Rovira i Virgili (URV), que ja havia adaptat les llicenciatures de Periodisme i Publicitat i Relacions Públiques el curs 2008–2009, imparteix novament el grau de Comunicació Audiovisual.

La Universitat Pompeu Fabra (UPF), amb seu a Barcelona, ofereix des de 2008–2009 els graus de Periodisme, Comunicació Audiovisual, i Publicitat i Relacions Públiques.

En la modalitat dels estudis no presencials, la Universitat Oberta de Catalunya (UOC),¹⁸ incorpora els graus de Multimèdia i de Comunicació, Informació i Documentació, mentre que la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED), d'àmbit estatal, no ofereix cap grau ni màster de comunicació.

Com a novetat del bienni cal destacar que la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), que era l'única que no oferia estudis de comunicació Social, imparteix des del curs 2009–2010 el grau de Mitjans Audiovisuals a l'Escola Universitària Politècnica de Mataró.¹⁹

Pel que fa a les universitats privades, el curs 2010–2011 la Universitat Abat Oliba (UAO-CEU), amb seu a Barcelona, ha adaptat a grau els estudis de Periodisme i els de Publicitat i Relacions Públiques, i les dobles llicenciatures es troben en fase d'extinció.

La Universitat Internacional de Catalunya (UIC), des del seu campus de la ciutat comtal, ha adaptat a grau les llicenciatures de Periodisme i Comunicació Audiovisual i passa a oferir també Publicitat i Relacions Públiques. La Universitat Ramon Llull (URL), ubicada al barri del Raval de la capital catalana, ja havia adaptat a grau les llicenciatures de Comunicació Audiovisual, Periodisme, Publicitat i Relacions Públiques el curs 2008–2009. Finalment, la Universitat de Vic (UVic) ha adaptat a grau el segon cicle dels estudis de Periodisme, Publicitat i Relacions Públiques, i Comunicació Audiovisual.

Si analitzem l'oferta dels estudis de grau, per titulacions, 9 institucions imparteixen el grau de Publicitat i Relacions Públiques; 7 ofereixen

Des del curs 2009–2010, la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), que era l'única que no oferia estudis de comunicació social, imparteix el grau de Mitjans Audiovisuals

15. La Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB és la institució degana en estudis de comunicació a Catalunya, i durant el curs 2010–2011 ha iniciat els actes de celebració del seu quarantè aniversari. Per a un aprofundiment sobre els orígens dels estudis de comunicació a Espanya i a Catalunya vegeu FARIAS, GÓMEZ (2009).

16. L'ESCAC és un centre docent privat, adscrit a la Universitat de Barcelona. Des del curs 2009–2010 ofereix estudis oficials de grau de Cinema i Mitjans.

17. L'ERAM és una fundació privada adscrita a la Universitat de Girona. Des de l'any 2001 oferia el títol propi de graduat de Realització Audiovisual i Multimèdia i, a partir del curs 2009–2010 imparteix el grau d'Audiovisual i Multimèdia.

18. La UOC es defineix com a institució de règim jurídic privat amb esperit de servei públic.

19. La UPC ofereix també, des del curs 2009–2010, els graus de Fotografia i Creació Digital i de Multimèdia al Centre de la Imatge i la Tecnologia Multimèdia, al campus de Terrassa. Aquests dos ensenyaments no els hem contemplat al capítol perquè no s'imparteixen des de les ciències socials, sinó que el seus plans d'estudis s'emmarquen en els àmbits de l'enginyeria i l'arquitectura. L'Escola Universitària Politècnica de Mataró és una fundació privada, amb els estudis adscrits a la UPC.

Periodisme; 6 Comunicació Audiovisual; 9 institucions imparteixen el grau de Publicitat i Relacions Públiques, 7 ofereixen Periodisme; 6, Comunicació Audiovisual —que són els tres graus que hereten la denominació de les antigues llicenciatures—; 2 institucions es dediquen a l'ensenyament de grau d'Informació i Comunicació. Paral·lelament, els graus en Cinema i Mitjans; Cinema i Televisió; Comunicació; Comunicació i Periodisme; Mitjans Audiovisuals, i Multimèdia només són impartits, des de l'àmbit de les Ciències Socials, per una única institució (vegeu la taula 2). Aquestes dades confirmen que les titulacions clàssiques de Comunicació (Comunicació Audiovisual, Periodisme i Publicitat i Relacions Públiques) són els estudis que es continuen oferint més.

Taula 1. Estudis universitaris oficials de comunicació a Catalunya (curs 2010–2011)

Universitat	Llicenciatures (en extinció)	Graus	Màsters oficials	Doctorats
Universitats públiques				
UAB	– Comunicació Audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques – Documentació (2n cicle)	– Comunicació Audiovisual – Publicitat i Relacions Públiques – Periodisme	– Recerca en Continguts a l'Era Digital – Publicitat i Relacions Públiques – Recerca en Comunicació i Periodisme (Vegeu la secció d' "Estudis interuniversitaris" d'aquesta taula)	– Comunicació Audiovisual i Publicitat – Comunicació i Periodisme – Continguts de Comunicació a l'Era digital – Mitjans, Comunicació i Cultura – Publicitat i Relacions Públiques
UB	– Comunicació Audiovisual (2n cicle) – Publicitat i Relacions Públiques – Documentació (2n cicle)	– Comunicació Audiovisual – Publicitat i Relacions Públiques – Informació i Documentació – Cinema i Mitjans	– Lèxic i Comunicació Lingüística (Vegeu "Estudis interuniversitaris")	– Informació i Documentació en la Societat del Coneixement Relacionats: – Lèxic i Comunicació Lingüística – Formació del Professorat: Pràctica Educativa i Comunicació
UdG	– Publicitat i Relacions Públiques	– Publicitat i Relacions Públiques – Audiovisual i Multimèdia – Comunicació Cultural	– Comunicació i Estudis Culturals (Vegeu "Estudis interuniversitaris")	–
UdL	– Comunicació Audiovisual (2n cicle)	– Comunicació i Periodisme Audiovisuals	–	–
UPC	–	– Mitjans Audiovisuals	–	–
UPF	– Comunicació Audiovisual – Periodisme (2n cicle) – Publicitat i Relacions Públiques	– Comunicació Audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques	– Estudis Avançats en Comunicació Social – Estudis de Cinema i Audiovisuals Contemp. – Interdisciplinari dels Mèdia i Sistemes Cognitius Interactius (Vegeu "Estudis interuniversitaris")	– Comunicació Social – Tecnologies de la Informació, la Comunicació i els Mitjans Audiovisuals Relacionats: – Comunicació Lingüística i Mediació Multilingüe
URV	– Periodisme (2n cicle) – Publicitat i Relacions Públiques	– Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques – Comunicació Audiovisual	– Comunicació Política, Institucional i Corporativa en Entorns de Crisi i Risc	– Comunicació
Universitat no presencial				
UOC	– Comunicació Audiovisual (2n cicle) – Documentació (2n cicle) – Publicitat i Relacions Públiques (2n cicle)	– Comunicació – Informació i Documentació – Multimèdia	– Societat de la Informació i del Coneixement – Direcció de Màrqueting i Comunicació – Periodisme Digital i Direcció de Projectes de Comunicació Digital UOC-El Periódico-Lavinia – Entreteniment TV3-UOC	– Societat de la Informació i el Coneixement

Taula 1. Estudis universitaris oficials de comunicació a Catalunya (curs 2010–2011) (continuació)

Universitats privades				
UAO-CEU	<ul style="list-style-type: none"> – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques Dobles llicenciatures: <ul style="list-style-type: none"> – Administració i Direcció d'Empreses i Publicitat i Relacions Públiques – Dret i Periodisme – Periodisme i Ciències Polítiques i de l'Administració – Publicitat i Relacions Públiques, i Periodisme 	<ul style="list-style-type: none"> – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Especialització en Periodisme Esportiu, Polític i Social – Periodisme, Comunicació Digital i Noves Tecnologies – Direcció de Comunicació en les Organitzacions – Postproducció Audiovisual 	
UIC	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Audiovisual – Periodisme (2n cicle) 	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Projectes de Comunicació Online 	<ul style="list-style-type: none"> – Ciències Humanes, Socials i Jurídiques
URL	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Cinema i Televisió – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Ficció en Cinema i Televisió, Producció i Realització – Periodisme Avançat. Reporterisme – Estratègia i Creativitat Publicitàries – Comunicació Política i Social – Direcció d'Art en Publicitat – Producció i Comunicació Cultural 	<ul style="list-style-type: none"> – Estudis Avançats de Comunicació
UVic	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques Dobles llicenciatures: <ul style="list-style-type: none"> – Administració i Direcció d'Empreses i Publicitat i Relacions Públiques – Turisme i Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Audiovisual – Periodisme – Publicitat i Relacions Públiques 	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Digital Interactiva – Tecnologies Aplicades de la Informació 	<ul style="list-style-type: none"> – Comunicació Digital Interactiva
Estudis interuniversitaris				
	–	–	<ul style="list-style-type: none"> – Arts Visuals i Educació (UB, UdG, Universidad de Granada) – Gestió de Continguts Digitals (UB-UPF) – Innovació i Qualitat Televisives (de TV3) (UAB-UPF) – Disseny i Comunicació (UPF-Elisava) 	–
TOTAL	Llicenciatures: 33	Graus: 32	Màsters oficials: 30	Doctorat: 16

Nota: UAB: Universitat Autònoma de Barcelona; UB: Universitat de Barcelona; UdG: Universitat de Girona; UdL: Universitat de Lleida; UPC: Universitat Politècnica de Catalunya; UPF: Universitat Pompeu Fabra; URV: Universitat Rovira i Virgili; UOC: Universitat Oberta de Catalunya; UAO-CEU: Universitat Abat Oliba-CEU; UIC: Universitat Internacional de Catalunya; URL: Universitat Ramon Llull; UVic: Universitat de Vic.

Font: elaboració pròpia a partir de Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya [En línia], www.gencat.cat/economia/ur; UAB, www.uab.cat; UB, www.ub.edu; UdG, www.udg.edu; UdL, www.lletres.udl.cat; UPC, www.upc.edu; UPF, www.upf.edu; URV, www.urv.cat; UOC, www.uoc.cat; UAO-CEU, www.uao.es; UIC, www.uic.es; URL, www.blanquerna.url.edu; UVic, www.uvic.cat [Consultes: març de 2011], i la verificació feta per les autores a cada universitat.

El curs 2011–2012, la Universitat de Barcelona (UB) oferirà encara una nova titulació en l'àmbit de la comunicació social: el grau de Comunicació i Indústries Culturals.

L'Agència de Qualitat Universitària (AQU) podrà verificar totes les noves titulacions oficials, competència que fins ara tenia l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (ANECA), un organisme d'àmbit estatal.²⁰

20. GENERALITAT DE CATALUNYA (2010): "Govern i universitats donen llum verda per impartir 10 graus nous el curs 2011–2012". Barcelona: Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, 21 de desembre [En línia]. www.webcitation.org/5z4VIMEv0 [Consulta: febrer de 2011].

Taula 2. Relació de l'oferta dels estudis de grau de comunicació impartits a Catalunya, per titulacions (curs 2010–2011)

Titulacions de grau	Universitats públiques							U. no pres. ^A	Universitats privades				Total
	UAB	UB	UdG	UdL	UPC	UPF	URV	UOC	UAO-CEU	UIC	URL	UVic	
Audiovisual i Multimèdia			X										1
Cinema i Mitjans		X											1
Cinema i Televisió											X		1
Comunicació								X					1
Comunicació Audiovisual	X	X					X	X		X		X	6
Comunicació i Periodisme Audiovisuals				X									1
Comunicació Cultural			X										1
Informació i Documentació		X						X					2
Mitjans Audiovisuals					X								1
Multimèdia								X					1
Periodisme	X						X	X		X	X	X	7
Publicitat i Relacions Públiques	X	X	X				X	X		X	X	X	9
TOTAL	3	4	3	1	1	3	3	3	2	3	3	3	32

^AU. no pres.: universitat no presencial.

Font: elaboració pròpia a partir de Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya [En línia], www.gencat.cat/economia/ur; UAB, www.uab.cat; UB, www.ub.edu; UdG, www.udg.edu; UdL, www.lletres.udl.cat; UPC, www.upc.edu; UPF, www.upf.edu; URV, www.urv.cat; UOC, www.uoc.cat; UAO-CEU, www.uao.es; UIC, www.uic.es; URL, www.blanquerna.url.edu; UVic, www.uvic.cat [Consultes: març de 2011], i la verificació feta per les autores a cada universitat.

En el bienni objecte d'aquest estudi, les universitats on s'imparteixen els estudis de Comunicació també han protagonitzat alguns canvis, amb la inauguració de nous equipaments i l'aprovació de noves facultats i departaments.

Tal com ja recollíem en l'*Informe* anterior, el desembre de 2008 la Facultat de Comunicació de la UPF es mudava a la nova seu del Campus de la Comunicació-Poblenou, al districte del 22@ a Barcelona. A aquest entorn, el desembre de 2005 la UOC ja hi havia traslladat els Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació, i, a partir de 2010, l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3), a l'edifici Media-TIC.

El maig de 2010 la Generalitat de Catalunya va aprovar la creació de la Facultat de Ciències de la Comunicació i la Facultat d'Educació de la Universitat Internacional de Catalunya, per segregació de la Facultat d'Humanitats.

El Consell de Govern de la UAB del 15 de juliol de 2009 va acordar una reestructuració del seus departaments de comunicació. Fruit d'aquesta nova estructura s'ha creat el Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat I; el Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat II; el Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura, i el Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació.

També el mes juliol de 2009 la Universitat Rovira i Virgili va crear el Departament d'Estudis de Comunicació, i la Universitat de Girona, que té els ensenyaments de comunicació vinculats a la Facultat de Turisme i que fins aquella data depenien del Departament de Filologia i Filosofia, va constituir el Departament de Filologia i Comunicació.

3.2. Els estudis de segon cicle: l'oferta de cursos s'arriba a doblar

El curs 2010–2011, com a resultat de l'adaptació dels estudis de postgrau a l'EEES, l'oferta de màsters s'ha duplicat respecte al bienni anterior, passant de 15 a 30. Pel que fa a les universitats públiques, la UAB incorpora els màsters de Publicitat i Relacions Públiques, Recerca en Comunicació i Periodisme, i Recerca en Continguts Digitals, alhora que deixa d'impartir el de Tecnologies Multimèdia. A més, continua oferint l'interuniversitari d'Innovació i Qualitat Televisives, en col·laboració amb la UPF i TV3.

La UB ofereix per primer cop un màster de Lèxic i Comunicació Lingüística i continua amb els dos interuniversitaris, Arts Visuals i Educació (UB, UdG, Universidad de Granada) i Gestió de Continguts Digitals (UB-UPF).

La UdG incorpora un màster de Comunicació i Estudis Culturals. La UPF manté la mateixa oferta que el bienni anterior excepte el màster de TIC i els Mitjans Audiovisuals. I la URV imparteix per primer cop el màster de Comunicació Política, Institucional i Corporativa en Entorns de Crisi i Risc.

En la modalitat de les universitats no presencials, la UOC²¹ imparteix dos màsters oficials nous: Periodisme Digital i Direcció de Projectes de Comunicació Digital (amb *El Periódico de Catalunya* i Lavinia), i Entreteniment (amb TV3).

Pel que fa a les universitats privades, la UAO-CEO n'incorpora un en Especialització en Periodisme Esportiu, Polític i Social; un altre en Periodisme, Comunicació Digital i Noves Tecnologies; un en Direcció de Comunicació en les Organitzacions, i un altre en Postproducció Audiovisual. La UIC ofereix per primer cop un màster oficial: Projectes de Comunicació Online. Per la seva banda, la URL n'imparteix tres de nous: Comunicació Política i Social, Direcció d'Art en Publicitat, i Producció i Comunicació Cultural. La UVic n'incorpora un segon, Tecnologies Aplicades de la Informació, i suspèn el màster de Comunicació i Gastronomia, que recuperarà el curs 2011–2012, juntament amb un de nou, Comunicació i Patrimoni Cultural.

A part dels màsters oficials, les universitats en poden oferir de propis o de no homologats, a banda dels diplomes de postgrau i altres cursos de formació contínua. En total, podem comptabilitzar 54 títols d'aquesta modalitat. El curs 2010–2011, la UAB ofereix un total de 23 màsters propis de comunicació i periodisme, gairebé tots d'orientació professional. La UB n'imparteix 9; la UdG, 4; i la UPF, n'imparteix 8. La UdL i la URV no n'ofereixen cap. En relació a les universitats de formació no presencial, la UOC no ofereix màsters propis (però sí una vintena de cursos de postgrau i especialització en l'àmbit de la comunicació). Tampoc ofereixen màsters propis la UAO, la UIC i la UVic. En canvi, la URL n'imparteix 10 el curs 2010–2011.

3.3. Els estudis de tercer cicle: la quantitat de l'oferta es manté

La novetat principal amb relació als estudis de tercer cicle el curs 2010–2011 ha estat l'aprovació del Reial decret 99/2011, de 28 de gener de 2011, pel qual es regulen els ensenyaments oficials de doctorat (BOE, 11–2–2011). La

**El curs 2010–2011,
com a resultat
de l'adaptació
dels estudis de
postgrau a
l'EEES,
l'oferta de màsters
s'ha duplicat
respecte al
bienni anterior,
passant
de 15 a 30**

²¹ La UOC es defineix com a institució de règim jurídic privat amb esperit de servei públic.

El curs 2010–2011, les dotze universitats públiques i privades que hi ha a Catalunya ja han ofert un total de 32 graus, 30 màsters oficials i 16 programes de doctorat en l'àmbit de la comunicació social

nova normativa estableix canvis en els terminis i en el sistema d'avaluació del doctorat: els alumnes que s'hi dediquin a temps complet disposen d'un màxim de tres anys per finalitzar la tesi, i si la dedicació és parcial, de cinc anys (tot i que s'aplicaran pròrrogues en casos particulars). D'altra banda, se suprimeix la qualificació tradicional de 'no apte', 'aprovat', 'notable', 'excel·lent' i 'excel·lent cum laude' per la d' 'apte' i 'no apte'.

Així mateix, hi ha novetats substancials pel que fa a l'organització i administració dels estudis de tercer cicle, com són l'impuls a les escoles de doctorat constituïdes per una o més universitats en col·laboració amb altres organismes espanyols o internacionals vinculats a l'I+D+I, i l'establiment de comissions acadèmiques de cada programa de doctorat, el nomenament de responsables de l'organització de l'activitat docent i de la supervisió del progrés dels alumnes, en coordinació amb les altres instàncies responsables de l'avaluació.

També se substitueix la menció del "doctorat europeu" per la de "doctorat internacional", que implica la realització d'una estada de tres mesos cursant estudis o fent recerca fora d'Espanya així com la redacció i la presentació d'una part de la tesi en una de les llengües de la comunitat científica diferent de les oficials a Espanya; a més, abans que es pugui defensar una tesi, serà imprescindible que un mínim de dos doctors pertanyents a institucions superiors no espanyoles puguin fer-ne un informe previ d'avaluació. D'aquests, almenys un haurà de formar part, després, del tribunal de defensa. Els alumnes que hagin començat els estudis de doctorat en el marc d'un pla anterior tindran temps per defensar la tesi fins al 2016.

Pel que fa als estudis de doctorat, el curs 2010-2011 el nombre de programes, amb altes i baixes, es manté igual que el bienni anterior (16 programes): a les universitats públiques en desapareixen 4, 2 que s'impartien a la UB (Art i Cultura dels Media, i Comunicació, Art i Educació), i 2 de la UPF (Comunicació Pública, i Tecnologies de la Informació, la Comunicació i els Mitjans Audiovisuals), i se'n creen de nous a la UVic (Estudis Avançats de Comunicació i Comunicació Digital Interactiva).

Pel que fa a la internacionalització podem destacar el projecte de Màster de Comunicació Internacional previst que comenci el curs 2012–2013, coorganitzat per la Càtedra UNESCO de Comunicació de l'InCom-UAB i el Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la UAB, amb diverses universitats d'Amèrica Llatina.

4. Conclusions i reptes de futur

La informació recollida en aquest capítol, sintetitzada a la taula 1, "Estudis universitaris oficials de comunicació a Catalunya (curs 2010–2011)", posa en evidència l'alt grau de saturació al qual han arribat aquests estudis a Catalunya durant el bienni analitzat.

El curs 2010–2011, les dotze universitats públiques i privades que hi ha a Catalunya ja han ofert un total de 32 graus, 30 màsters oficials i 16 programes de doctorat en l'àmbit de la comunicació social, mentre que les antigues llicenciatures, que havien arribat a la xifra màxima

de 33 durant el bienni anterior, es troben en procés d'extinció. L'única universitat catalana que encara no ofería cursos d'aquestes especialitats des de la perspectiva de la comunicació social, la Universitat Politècnica de Catalunya, s'ha unit al grup oferint un nou estudi oficial, el grau de Mitjans Audiovisuals, a l'Escola Universitària Politècnica de Mataró.

També cal destacar que el proper curs 2011–2012 la Universitat de Barcelona oferirà encara una nova titulació en aquest àmbit: el grau de Comunicació i Indústries Culturals.

Aquesta important oferta d'estudis s'haurà d'enfrontar al repte d'aplicar els nous mètodes "Bolonya", més participatius, amb pedagogies renovades, en un moment marcat per les retalles en el sistema universitari, amb reduccions en les plantilles de professorat i del personal d'administració pública i el manteniment d'altres quotes d'alumnat per professor. Aquestes tensions també poden tenir la seva repercussió en l'activitat de recerca de les universitats, com s'analitza en un altre capítol d'aquest informe.

L'aplicació del Pla de Bolonya també haurà de passar la prova de l'eficàcia del nou sistema pedagògic recomanat. En el cas concret de la formació dels futurs comunicadors caldrà vetllar especialment per l'equilibri entre la formació social i humanística i un model basat en les pràctiques i l'avaluació.

També cal apuntar que tota la dinàmica de posada en marxa dels nous graus s'ha fet sense unes directrius de coordinació adaptades al sistema universitari català. Les diverses universitats han planificat els seus graus sense considerar la necessitat de dissenyar un mapa coordinat en benefici de la qualitat de l'oferta docent.

Queda pendent, per tant, el repte de la coordinació a mig i llarg termini, tant pel que fa a l'oferta de graus, com en relació amb l'oferta de màsters i doctorats. Es tracta, al nostre entendre, d'una coordinació indispensable si es vol assolir el nivell de qualitat exigible en un període de forta contenció econòmica general.

5. Referències

COMISIÓN EUROPEA (2010): *Comunicación de la Comisión Europa 2020. Una Estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador*. COM(2010) 2020 [En línia]. Brusel·les: Comisión Europea. 3–3–2010.

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/20100303_1_es.pdf [Consulta: abril de 2011].

CROSIER, David; PRUSER, Lewis; SMIDT, Hanne (2007): *Tendències V: les universitats modelen l'espai europeu d'educació superior. Un informe de l'European University Association*. Barcelona: Departament d'Innovació, Universitats i Empesa, Consell Interuniversitari de Catalunya.

EURYDICE (2010): *Focus on higher education in Europe 2010. The impact of the Bologna Process*. Brusel·les: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA P9 Eurydice).

Les diverses universitats han planificat els seus graus sense considerar la necessitat de dissenyar un mapa coordinat en benefici de la qualitat de l'oferta docent

FARIAS, Pedro; GÓMEZ, Marisol (2009): “Radiografia d’uns estudis massificats”. *Capçalera* [Barcelona]. Núm. 145, pàgs. 64–71.

GOBIERNO DE ESPAÑA (2009): *Estrategia Universidad 2015. Universidades para el progreso, el bienestar y la competitividad*. Madrid: Ministerio de Ciencia e Innovación.

GENERALITAT DE CATALUNYA (2010): *Pla de Recerca i Innovació de Catalunya 2010–2013*. Barcelona: Oficina de Coordinació en Recerca i Innovació del Departament d’Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya.

MAS-COLELL, Andreu (2011): *Compareixença al Parlament de Catalunya. Comissió d’Ensenyament i Universitats. 1 de març de 2011*. Barcelona: Departament d’Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

6. Annex. Directori d'institucions on s'imparteixen estudis universitaris oficials de comunicació a Catalunya (curs 2010–2011)

Aquest directori s'ha elaborat a partir de la informació oficial de la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya [En línia]. www.gencat.cat/economia/ur [Consulta: maig de 2011], les webs corporatives de les universitats, i la verificació feta per les autores a cada una de les institucions. En el cas de les institucions que imparteixen estudis de comunicació en facultats d'altres disciplines, s'incorpora també el nom del departament.

Universitats públiques

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA (UAB)

Facultat de Ciències de la Comunicació
Campus de la UAB / Edifici I
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Tel. +34 93 581 19 94 / Fax +34 93 581 20 05
www.uab.es/comunicacio / slipi.comunicacio@uab.cat

UNIVERSITAT DE BARCELONA (UB)

Facultat de Formació del Professorat
Ensenyament de Comunicació Audiovisual
Passeig de la Vall d'Hebron, 171 / Edifici del Migdia
08035 Barcelona
Tel. +34 93 403 51 18 / Fax +34 93 403 51 21
www.ub.edu/fprofessorat / secretaria_ffpro@ub.edu

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Melcior del Palau, 140

08014 Barcelona
Tel. +34 93 403 57 70 / Fax +34 93 403 57 72
www.ub.edu/biblio / bibdoc@ub.edu

Escola Superior de Relacions Públiques
Centre adscrit a la UB
Urgell, 187 / Recinte Universitat Industrial
08036 Barcelona
Tel. +34 93 321 54 62 / Fax +34 93 410 04 02
www.esrp.net/esrp@esrp.net

Escola de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC)

Centre adscrit a la UB
Colom, 84–90
08222 Terrassa
Tel. +34 93 736 15 55 / Fax +34 93 736 15 56
www.escac.es / recepcio@escac.es
Màsters i postgraus:
Casanova, 2, 5è
08011 Barcelona
Tel. +34 93 487 92 08
www.escac.es / mastersypostgrados@escac.es

UNIVERSITAT DE GIRONA (UdG)

Facultat de Turisme
Departament de Filologia i Comunicació
Plaça de Ferrater Mora, 1
Campus Barri Vell
17071 Girona
Tel. +34 972 41 89 46 / Fax +34 972 41 89 78
www.udg.edu/depfc / dir.depfc@udg.edu

Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia (ERAM)

Centre adscrit a la UdG
Factoria Cultural Coma Cros
Sant Antoni, 1
17190 Salt
Tel. +34 972 40 22 58
www.eram.cat / eram@eram.cat

UNIVERSITAT DE LLEIDA (UdL)

Facultat de Lletres
Departament de Filologia Catalana i Comunicació
Plaça de Víctor Siurana, 1
25003 Lleida
Tel. +34 973 70 20 64 / Fax +34 973 70 20 37
www.lletres.udl.cat / secretaria@filcat.udl.cat

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA (UPC)

Escola Universitària Politècnica de Mataró
Centre Adscrit a la UPC
Avinguda d'Ernest Lluch, 32
Porta Laietana
08302 Mataró
Tel. +34 93 169 65 01 / Fax +34 93 169 65 05
eupmt.tecnocampus.cat / info@tecnocampus.cat

UNIVERSITAT POMPEU FABRA (UPF)

Facultat de Comunicació
Edifici Roc Boronat (Campus de la Comunicació - Poblenou)
Roc Boronat, 138
08018 Barcelona
Tel. +34 93 542 22 73
www.upf.edu/facom / facultat.comunicacio@upf.edu

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI (URV)

Facultat de Lletres
Departament d'Estudis de Comunicació
Avinguda de Catalunya, 35
43002 Tarragona
Tel. +34 977 55 85 82 / Fax +34 977 55 86 17
www.urv.cat/comunicacio / sdec@urv.cat

Universitats no presencials

UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA (UOC)
Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació
Rambla del Poblenou, 156
08018 Barcelona
Tel. +34 93 326 35 77
www.uoc.edu / csolero@uoc.edu

Internet Interdisciplinary Institute (IN3)
Edifici Media-TIC
Roc Boronat, 117
08018 Barcelona
Tel. +34 93 450 52 00 / Fax +34 93 450 52 01
<http://in3.uoc.edu> / direccio.doctorat@uoc.edu

Universitats privades

UNIVERSITAT ABAT OLIBA (UAO-CEU)
Facultat de Ciències Socials
Bellesguard, 30
08022 Barcelona
Tel. +34 93 254 09 19 / Fax +34 93 418 93 80
www.uao.es / info@uao.edu

UNIVERSITAT INTERNACIONAL DE CATALUNYA (UIC)
Facultat de Ciències de la Comunicació
Edifici Beta - Campus Barcelona
Immaculada, 22
08017 Barcelona
Tel. +34 93 254 18 25
www.uic.es / infocom@uic.es

UNIVERSITAT RAMON LLULL (URL)
Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna
Valldonzella, 23
08001 Barcelona
Tel. +34 93-253 31 08 / Fax +34 93 253 31 23
www.blanquerna.url.edu / infofcc@blanquerna.url.edu

UNIVERSITAT DE VIC (UVic)
Facultat d'Empresa i Comunicació
Sagrada Família, 7
08500 Vic
Tel. +34 93 881 61 69 / Fax +34 93 889 10 63
www.uvic.cat/fec / deganat_fec@uvic.cat